

یاد مانده ها (۴۳)

خلوص و ایمان بود، خدای میداند، صواب اگر کردیم، وگر خطا رفتیم «سیمین بهبهانی»

تحقیق کیهان درباره شاعر و دانشمند میلارد در ایران حاج حسین آقا ملک (۲۹ سال قبل)

۱۲ تابلو کمال الملک در موزه ملک

* آخرین تابلو کمال الملک بنام «پیر مرد» که بدلیل کور شدن استاد ناتمام ماند اکنون در موزه ملک نگهداری می شود.
* یک چشم کمال الملک در حادثه ای کور شد و او هرگز از عامل ایجاد این حادثه شکایت نکرد.
* معروفترین چهره هائی که نقاش بزرگ ایران از خودش کشیده، در اختیار موزه ملک است.

تجلی گاه ذوق و هنر جوانان ایران بود. محمد غفاری که هنوز لقب کمال الملک را نداشت، در دارالفنون زیر نظر مزین الدوله به تحصیل علوم و فرا گرفتن نقاشی پرداخت.

در اندک مدتی کارهای او چنان مورد توجه هنرشناسان قرار گرفت که بسمت پیشخدمت مخصوص ناصرالدینشاه منصوب شد و عنوان نقاشباشی دربار شاه قاجار را گرفت.

ناصرالدین شاه که از قدرت قلم و ذوق و تبحر او آگاهی داشت به سال ۱۳۱۱ هجری قمری برای نگهداری او در دربار و دلگرمی و تشویق لقب کمال الملک را باو داد و از این زمان محمد غفاری نقاشباشی مخصوص ناصرالدین شاه با نام کمال الملک معروف شد.

کمال الملک دو سال دیگر نیز در ایران بود و در سال ۱۳۱۳ هجری قمری ایران را به قصد اروپا ترک کرد.

تابلوهایی که امروزه در موزه «لوور» پاریس و موزه رم نگهداری می شود، یادگار پنج سال اقامت کمال الملک در پاریس و رم است. در این مدت کمال الملک تابلوهای بسیاری خلق کرد که فقط تعدادی از آنها در موزه های پاریس و رم موجود است و بقیه بوسیله صاحبان موزه های شخصی و با فروشندگان و خریداران کلیمی خریداری شد و به اشخاص فروخته شد که اثری از آنها نیست.

ملاقات با مظفرالدینشاه

کمال الملک در پاریس زندگی می کرد که ناصرالدینشاه در تهران کشته شد در سال ۱۳۱۷ که مظفرالدینشاه برای تفریح بیاریس رفت در موزه لوور کمال الملک را ملاقات کرد.
مظفرالدینشاه از کمال الملک خواست که برای

اصلاً نمی شود باور کرد پشت در کهنه ای که کنارش نوشته شده است کتابخانه ملک، گنجی باشد جز کتاب و در آن ۱۲ تابلو اصلی از کمال الملک که سلطان نقاشی ایران است.

شاید در موزه ملک، جز سکه ها که فراوانند، کمیت اشیاء چندان مطرح نباشد. مسئله، انتخاب ۷۰ ساله حاج حسین آقا ملک و ارزش آثاری است که در این سالها برگزیده است.

زمانی که ملک تابلوهای کمال الملک را جمع می کرد کارش از سرقتن نبود و اینکه چون توانائی مالی دارد می خواهد خانه اش را زینت دهد. در احوال ملک که این روزها در بروی خود بسته و هیچکس را نمی پذیرد، می گویند بیشترین حد دارائی عظیمش را که وقف مردم کرده از راه شناخت آثار هنری و عتیقه و خرید و فروش آن بدست آورده است. منتها در این رهگذر، آنچه را که دوست می داشته و می دانسته که نباید از دست بدهد، نگه داشته و یکجا وقف آستان قدس رضوی کرده است.

در این گزارش، اشاره داریم به ۱۲ تابلوی کمال الملک که در موزه ملک نگهداری می شود و نیز معرفی نقاش بزرگ ایران که خالق آثاری پر ارزش در چهره سازی و طبیعت سازی بوده و در نقاشی رنگ و روغن نظیر ندارد.

کمال الملک که بود

او استاد طرح، پرتره و دورنما در قرن بیستم است. در جهان بنام محمد غفاری یا کمال الملک می شناسندش.

کمال الملک در اصل کاشانی بود و در جوانی برای تحصیل به تهران آمد.
در آن روزگار دارالفنون بزرگترین مرکز آموزشی و

ایجاد هنرستان و تربیت شاگردانی چون خویش بایران برگردد.

کمال الملک که از اقامت در دیار فرنگ خسته شده بود، دعوت مظفرالدینشاه را پذیرفت و چند ماه پس از بازگشت شاه قاجار بایران، تهران برگشت و مورد عنایت مظفرالدینشاه واقع گردید.

پی ریزی هنرستان کمال الملک

با ورود کمال الملک به ایران صیت شهرت او که عالمگیر بود شاگردانی را برایش فراهم ساخت و در همان سال مجبور به ایجاد مدرسه صنایع مستظرفه شد که بعدها به مدرسه کمال الملک شهرت یافت. کمال الملک همزمان با اداره مدرسه صنایع مستظرفه بسمت معاون وزارت صنایع مستظرفه نیز منصوب شد و فعالیتش افزایش یافت.

وزارت صنایع مستظرفه و مدرسه کمال الملک در قسمتی از عمارت نگارستان واقع در خیابان کمال الملک (محل فعلی وزارت فرهنگ و هنر) قرار داشت و در همین عمارت بود که کمال الملک شاهکارهای بی نظیری از قبیل «تکیه دولت» و «باغ آئینه» را بوجود آورد.

کمال الملک برادری به نام میرزا ابوتراب خان غفاری داشت که از نقاشان معروف است و نقاشی روی سنگ که برای چاپ روزنامه شرف از آن استفاده می شد، بعهد او بود.

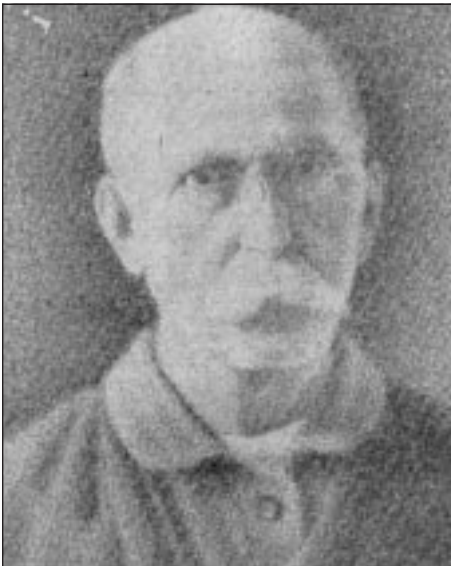
روزنامه شرف در حدود سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۹ هجری-قمری به مدیریت محمد حسن خان اعتماد السلطنه در ایران بصورت چاپ سنگی منتشر میشد. چون هنوز وسیله گراورسازی و کلیشه سازی در ایران وجود نداشت تصویر روزنامه روی سنگ حک و بروزنامه منتقل می شد. این نوع چاپ را در اصطلاح سنگی یا «باسمه ای» می گفتند.

میرزا ابوتراب خان کارهای نقاشی روزنامه شرف را باین صورت بر روی سنگ تصویر می کرد تا چاپ شود.

برادر کمال الملک در سال ۱۳۰۷ خودکشی کرد و با مرگ او استاد را ماتمی سنگین فرا گرفت، از این سال دیگر دل و دماغ گذشته را نداشت و دیرجوش، عصبانی و بهانه گیر شد. کمتر کسی را

تصویری از جوانی کمال الملک. این تصویر یادگار دورانی است که کمال الملک در پاریس و رم زندگی می کرد. طرز اصلاح سر، پاپیون و یخه پیراهن نشان دهنده دوران جوانی استاد است.

این تصویر را کمال الملک از چهره خویش قبل از اینکه چشمش نابینا شود کشیده است. اصل تصویر فوق در موزه ملک نگهداری می شود.

می پذیرفت و کاری یا سفارشی از کسی قبول نمی کرد. پس از مرگ ابوتراب خان برادر کمال الملک، میرزا موسی خان نقاش، کار او را عهده دار شد و زیر نظر کمال الملک نقاشی های روزنامه را که دولتی نیز بود دنبال کرد.

شاگردان کمال الملک

کمال الملک در مدرسه صنایع مستظرفه شاگردان زبردستی تربیت کرد که آثار آنها امروز زینت بخش موزه هاست و از این میان می توان نقاشان معروفی مانند میرزا اسماعیل آشتیانی (که بعد از کمال الملک اداره مدرسه کمال الملک را بعهد گرفت) حسینعلی خان وزیر، ابوالحسن خان صدیقی، حسینخان شیخ، عبادی، محمود اولیا، رخساز، محمودی، یحیی میرزا دولتشاهی، نور محمد میرعمادی، محمود هدایت، رفیع حالتی، نعمت الله مصیری و محسن سهیلی را نام برد.

محسن سهیلی برادر احمد سهیلی خوانساری شاعر معاصر و مسئول کتابخانه ملی ملک است. محسن سهیلی از شاگردان با ذوق کمال الملک بود و تابلوی بزرگ «ونوس» که در موزه ملک نگهداری می شود، از آثار اوست، این تابلو که رنگی است و کمال الملک نیز برای راهنمایی شاگرد خود روی آن کار کرده تصویر ونوس را برهنه در حالت نشستن نشان می دهد، کمال الملک نیز تابلو ونوس را ساخته که در موزه کاخ گلستان حفظ می شود.
میرزا اسماعیل آشتیانی نیز نقاش معروف ایران و شاگرد کمال الملک بود که در سال ۱۳۴۸ درگذشت.

تا آغاز سلطنت رضاشاه فقید مدرسه کمال الملک دایر بود و تربیت هنر آموزان ادامه داشت. بر اثر اختلافی که بین تدین وزیر فرهنگ و کمال الملک وجود داشت، مدرسه کمال الملک تعطیل شد و استاد پیر، دل شکسته و افسرده از تهران به روستای حسین آباد نیشابور عزیمت کرد و تا آخر عمر در آنجا ماند.

در مورد چگونگی کورشدن یک چشم کمال الملک

دنباله مطلب در صفحه ۸

Computer Training Academy Inc.

آیا به جستجوی یک شغل پردرآمد و مورد علاقه خود هستید؟ آکادمی فراگیری کامپیوتر جوابگوی نیاز شماست

ما در آکادمی فراگیری کامپیوتر طرز استفاده و فراگیری از کامپیوتر را در کوتاه ترین

مدت در رشته های مختلف زیر به شما آموزش میدهم.

- * Business Administration
- * Medical Billing / Administration
- * Computer / Lan Technician (NOVELL)®
- * Fiber Optic
- * CNE® Classes
- * CCNA® CISCO®
- * Telecommunication Technician

دوره کلاسها ۷ ماه می باشد. واجدین شرایط می توانند از کمک هزینه دولت آمریکا برای شهریه و همچنین وام تحصیلی کلاسها استفاده نمایند. بعد از تلم کردن کلاسها شما دیپلم فنی دریافت خواهید کرد و در آکادمی فراگیری کامپیوتر ما کار موردعلاقه شما را با حقوق عالی پیدا خواهیم کرد.

Computer Training Academy is Accredited by ACCET and State of California

اگر شما در محل کار قبلی خود مجروح شده اید (WORKSMAN'S COMP or RE HAB) ما شما را برای کار جدید آموزش خواهیم داد و کار مورد علاقه شما را پیدا خواهیم کرد.

برای ثبت نام در کلاس های فنی ما با آقای حسام شیرازی مدیر آکادمی فراگیری کامپیوتر تماس حاصل فرمایید

پلزننون ۹۰۹۴-۲۴۹ (۹۲۵) سن حوزه ۶۹۹۰-۴۴۱ (۴۰۸)

Computer Training Academy, Inc.
HARDWARE & SOFTWARE
(408) 441-6990
(925) 249-9094
FAX: (408) 441-6994